

Poročilo o delu strokovne žirije za nagrado Slavka Gruma, nagrado za mladega dramatika in Grün-Filipičevo priznanje

Razmislek o novi slovenski dramatici zmeraj izhaja iz vprašanj, povezanih z relevantnimi, sodobnimi vsebinami, in iz tistih, povezanih s formo. Pričakujemo njeno živost, sposobnost, da nagovarja že ob branju in da ima v sebi uprizoritveni potencial. Obenem naj bi odslikavala čas, ki ga živimo, ali pa iz nas napravila svoje protagoniste. Nova drama leta bo tudi nocoj, kot že vrsto let, ovenčana z Grumovo nagrado.

Žirija je prispela besedila brala z zavedanjem, da ne bere le samozadostnih literarnih del, ampak dojema besedila kot sestavni del gledališča, da dramsko besedilo ni izoliran, ampak integralni del uprizoritve in da je gledališče živ organizem. Med prispelimi besedili jih je bila že četrtnina uprizorjena. Prav zato smo razmišljali tudi o smislu anonimnosti razpisa. Besedila za gledališče namreč ne nastajajo več izključno kot literarna dela, ki bi potem bolj ali manj neuspešno čakala na ustvarjalce in na gledališča, ki bi jih uprizorila, in bi zaživela šele v ustvarjalnem procesu študija predstave. Vse več besedil za gledališče nastaja kot imanentni del uprizoritvenega procesa, vse pogosteje kot kolektivno del soustvarjalcev predstave. Zato tovrstna besedila ne morejo kandidirati kot anonimna. Škoda pa bi bilo, da zaradi te omejitve ne bi mogla kandidirati za nagrado ob boku tistim, ki nastajajo v prostoru avtorjeve intimne, čeprav z odrskim potencialom, nagovarjajoč odrske ustvarjalce in odpirajoč razsežno polje uprizoritvenih možnosti.

Žirija je letos prebrala dvainštirideset besedil za Grumovo nagrado, dvanajst v kategoriji za mladega dramatika in dva predloga za Grün-Filipičevo priznanje za dosežke v slovenski dramaturgiji, ki se podeljuje bienalno.

V poslanih besedilih je zaznala izjemno raznolikost in fuzijo žanrov, različne formalne prijeme, ki se opirajo na utečene kanone, jih modificirajo, ironizirajo ali zapeljejo v povsem nov kontekst. Med njimi se je kar v treh primerih pojavila nova zvrst – dokumentarna drama. Če je žirija lansko leto lahko prebrala komajda kakšno nedramsko besedilo med poslanimi, zato izbrala dve dramski in eno povsem nedramsko med nominirane ter si s tem prislužila oznako konservativnega izbora konvencionalnih besedil, je letos imela precej večjo izbiro. Enako se je zgodilo na tematskem nivoju. Avtorji so dramo iskali in večinoma našli tam, kjer jih je bolelo, kjer so zaznavali krivice, kjer so bolj ali manj večče preigravali ustaljene dramske postopke, segali v intimo in kričali v družbo, z zavestjo o blišču in bedi razkrivali mehanizme oblastnikov, katerih posledice občutimo vsi, s šalo in ironijo spregovorili in zapeli o resnih in tragičnih rečeh. Spregovorili so o strahu, o ksenofobiji, o tabujih, o odraščanju, o ljubezni. V vsakoletno bero se vse bolj vrivajo tudi sodobni načini komuniciranja, ki jih prinašajo nova tehnologija, iz nje izhajajoči novi poslovni in komunikacijski postopki, nove vrste osamljenosti, odvisnosti, odnosov in s tem povezana eksistencialna vprašanja. Med tem obiljem pristopov pa smo vendarle lahko opazili tudi nekatere slabosti. Liki so velikokrat le eno-ali dvodimenzionalni, niso izdelani in živi, naracija je linearna ali pa obstane in se sploh ne razvije, pomanjkanje strukture, ki bi podpirala zaznavno idejo, se zatika ali pa ostane okostenela. Vendar so te

pomanjkljivosti del učenja, piljenja, saj se zavedamo, kaj pomeni napisati dobro gledališko besedilo ali, kot je v eni od kolumn v zadnjem času prav v zvezi s slovensko dramatiko zapisala večkratna Grumova nagrajenka Simona Semenič: »S tem, ko se prostor ne boji napak in jih dopušča, omogoča tudi presežke.«

Z veseljem namreč ugotavljamo, da je v zadnjih letih vzniknilo in zaživelo kar nekaj pobud pisanja za gledališče: Dramska platforma, v kateri gre za medsebojno preverjanje in izmenjavo izkušenj v pisanju dramskih besedil, festival Vzkrík, ki kompleksno zaobjame ves produkcijski postopek nastajanja in predstavljanja na delavnicah napisanih dram, ljubljanska Drama nudi mentorstvo mladim dramatikom in jih predstavlja v bralnih uprizoritvah, Mestno gledališče ljubljansko pa kani vsako leto povabiti mladega rezidenčnega dramatika v skupni ustvarjalni postopek do uprizoritve. Prav Teden slovenske drame pa že dolga leta organizira delavnice dramskega pisanja.

Vse več je javnih branj dram oziroma bralnih uprizoritev, kar postaja ob skopih stvarnih uprizoritvenih možnostih vse bolj uveljavljen način predstavljanja svežih dramskih besedil občinstvu, za mlade avtorje pa prva preverba besedil skozi igralske interpretacije. Enako se zgodi vsem nominirancem za Grumovo nagrado in nagrajenemu besedilu mladega dramatika, v tem primeru začinjeno še z negotovostjo o zmagovalnem besedilu.

Vendar pa to pomeni le polovico poti k cilju. Dramsko besedilo opravi svoje polno poslanstvo šele v uprizoritvi. Tam zaživi, vznemirja, tam se razkriva in pulzira v svojem ritmu. Zato naj s tega odra ob podelitvi obeh nagrad novim dramam in njihovim avtorjem vsa slovenska gledališča znova spodbudimo k ustvarjalnemu dialogu z mlado, novo slovensko dramatiko in posledično uprizarjanjem teh del.

In glede na bero, o kateri je bilo govora na začetku, je tudi pet letošnjih nominiranih besedil formalno in vsebinsko zelo raznolikih:

- kabaret, vse redkejša ptica slovenskih odrov, je tokrat lepljenka komičnih žanrov, ki zapiči satirično ost v paradokse in krivice našega vsakdana;
- družinska drama, tako rekoč enodejanka, anatomija sodobne slovenske družine, njena najstniška hči pa postane zaupnica občinstvu;
- dokumentarna drama, kjer gledalec ves čas ostaja naseljen med večino lokalnega ksenofobnega prebivalstva, šest najstnikov, tujcev, pa ostaja prisotnih v svoji verbalni odsotnosti, kot je bila Smoletova Antigona;
- dokumentarna drama, ki zajame vse sloje sodobnih prekrcev in naslov znamenitega Cankarjevega dela vzame le kot alibi za diskurz o socialno nepravilnem svetu;
- pretresljiva drama, ki bi lahko bila otroška izštevanka, če ne bi bila igra o nasilju in spolni zlorabi otroka.

Vilma Štritof

predsednica žirije za nagrado Slavka Gruma, nagrado za mladega dramatika in Grün-Filipičevo priznanje 2019